

Poznámka k článku – Možnosti financování péče o modráška černoskvrnného

Jak financovat náhradní péči o stanoviště tohoto motýla? Krátkodobě ji lze realizovat pomocí níže uvedených zdrojů ochrany přírody. Ovšem jak ji zajistit dlouhodobě? Pomineme-li masový návrat k extenzivnímu zemědělství, jeví se jako možnost propojení dotací zemědělských a z ochrany přírody s dotacemi k podpoře cestovního ruchu.

● LIFE+ (pilíř Příroda a biologická rozmanitost) – program EU pro netradiční přístupy a nová řešení v ochraně druhů nebo biotopů ze soustavy Natura 2000.

Velký objem prostředků, které zatím ČR neumí čerpat. Program umožňuje komplexní řešení problematiky – praktické i teoretické. Doba trvání čtyři roky slibuje dosažení dlouhodobých výsledků. Nevýhodou je finanční náročnost, daná potřebou spolufinancovat až 50 % prostředků z místních zdrojů. Rozpočty asi 1 milion eur vyžadují vysoce profesionální vedení. Největší problém však je, že státní ochrana přírody ČR modráška černoskvrnného, coby druh z přílohy č. IV Směrnice o stanovištích, neoznačila za tzv. předmět

ochrany v Beskydech (ani jinde), čímž znesnadnila čerpání peněz na jeho ochranu.

● Operační program Životní prostředí (OPŽP, prioritní oblast 6.2 Podpora biodiverzity) – nástroj EU k zastavení poklesu biodiverzity a zvýšení ekologické stability krajiny.

Objem prostředků a transparentní kritéria zvyšují šance na schválení přesně zacílených projektů. Program však je zatížen různými úředními „ale“, donedávna např. nebylo možné provádět stejná opatření na jedné ploše po více let, což komplikovalo jeho využitelnost. Jako u všech programů EU je problémem administrativní náročnost, jakož i zdoluhavost a nepružnost. Podmínkou je udržitelnost výsledků 10 let po konci realizace, což lze při péči o stanoviště zajistit jen z jiných zdrojů.

● Program péče o krajinu a Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny – tuzemský program, který je nejčastějším zdrojem financování péče o maloplošná chráněná území a evropsky významné lokality (EVL).

V minulosti šlo o stabilní zdroj prostředků. O jejich umístění rozhodovali odbor-

níci z regionu, což zaručovalo efektivitu. Rovněž bylo možno provést jakýkoli schválený cílený management. Nevýhodou byl malý objem prostředků a nesourodě nastavený ceník prací. Ve valašské krajině se to týkalo asanační péče na malých pastvinách a loukách s rozlohou do 1 ha. Smlouvy bývají uzavírány na jedinou sezonu, což ztěžuje dlouhodobé plánování ochrany, např. extenzivní pastvy. Od r. 2011 dochází (kvůli úspoře veřejných financí a snaze převést péči o louky a pastviny pod Agroenvironmentální programy) k tlaku na výrazné snížení objemu prostředků. I zde se objevil už zmíněný problém: modrášek černoskvrnný není předmětem ochrany v CHKO/EVL Beskydy, nelze na něj čerpat větší objem prostředků v rámci podprogramu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny.

Ty nešťastné předměty ochrany...

Směrnice o stanovištích (92/43/EHS) rozlišuje druhy z různých příloh, přičemž pro ty z Přílohy II je povinná územní ochrana a z Přílohy IV individuální ochrana. Česká republika jako jedna z mála zemí EU toto rozlišování při určení tzv. Předmětů ochrany v evropsky významných lokalitách. Kvůli tomu ale nastaly problémy, protože jen druhy, které jsou předmětem ochrany, se mohou dočkat některých typů dotací. Nešťastnou situaci již vůči EU asi nelze řešit, ale můžeme se ptát – který nesmyslný předpis tak zposvátňuje předměty ochrany?

George O. Krizek

Zvláštní fyziologický projev bizarního otakárka

V únoru 1986 jsem fotografoval motýlí faunu Malajského poloostrova, západně od vrchoviny Cameron Highlands (asi 600 m n. m.). Pořídil jsem i několik snímků otakárka *Lamproptera meges*. Tento motýl v letu připomíná spíše vážku nebo šídlo, z čehož plyne jeho výhoda ve smyslu Batesova typu mimikry. Rozpětí má kolem 5 cm, ale zadní křídla vyběhají v 4 cm dlouhé ostruhy (obr. 1). Vnější polovina předních křídel je průsvitná a za letu neviditelná, podobně jako křídla hmyzu, který motýl napodobuje. Obývá lesní porosty v bezprostřední blízkosti tekoucí vody. Pravidelně usedá na vlhké bahno nebo písek a saje vodu obsahující sodné ionty a různé látky nutné pro výživu.

Při fotografování jsem si povšiml zvláštního chování. Motýl během nasávání vody vždy po asi 4–6 sekundách doslova projektilově vystřeloval vodu z análního otvoru (viz obr. 2). Že jedna z těchto kratičkových expulzí byla zachycena na snímku, jsem zjistil až dodatečně. Jak známo, zejména otakáři rádi sají vodu, ta ale musí v zaživacím systému pravděpodobně setrvat po-

měrně dlouho, mají-li se rozpuštěné látky náležitě vstřebat. Je tedy otázka, čemu může sloužit tak rychlé vypuzování vody, doslova proplachování zaživacího traktu. Nemůže sloužit i k termoregulaci? V tropech snadno dochází k přehřátí organismu a jednou z cest, jak tomu čelit, může být proplachování těla vodou, jejíž teplota bývá nižší než teplota okolního vzduchu.

1 a 2 Malajský otakárek *Lamproptera meges* – motýl na obr. 2 (výřez) vystřikuje vodu z análního otvoru (termoregulace?). Snímky: G. O. Krizek